

08.00.09 Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

охорони праці, усвідомити, що досягнення високого рівня охорони праці важливе не лише для успіху і фінансового зростання підприємства, а й для кожного працівника, зокрема у попередженні летальних чи нещасних випадків на виробництві.

Таблиця 1

Переваги та недоліки форм організації обліку витрат на охорону праці на підприємствах вугільної промисловості

Форма організації обліку	Переваги	Недоліки
Централізована	<ul style="list-style-type: none">- контроль за правильним і своєчасним складанням документів: нормативних, розпорядчих, звітних і облікових з питань охорони праці;- забезпечення інформаційних потреб праці охоронного менеджменту і управлінського персоналу;- забезпечення зведених даних обліку для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів структурованих за видами витрат: відшкодування потерпілим; пільги та компенсації; витрати на профілактику; витрати на ліквідацію наслідків; штрафи та інші санкції	<ul style="list-style-type: none">- відірваність контролю за витратами на охорону праці та техніку безпеки від місць їх виникнення»- недостатнє інформаційне забезпечення керівників структурних підрозділів для прийняття управлінських рішень;- зниження оперативності впливу на факти і процеси охорони праці, що пов'язано з певним терміном очікування вказівок від вищих ланок управління
Комбінована (із високим ступенем децентралізації)	<ul style="list-style-type: none">- забезпечення інформаційних потреб операційного менеджменту;- наближення облікового апарату до місць виникнення витрат на охорону праці, що зумовлює підвищення ефективності їх обліку і аналізу, можливості швидкого реагування на негативні явища, процеси і умови праці завдяки наявності оперативної обліково-аналітичної інформації.	<ul style="list-style-type: none">- збільшення витрат на утримання обліковців структурних підрозділів (витрати на укомплектування робочих місць технікою, зв'язком, програмним забезпеченням);- послаблення контролю за витратами зі сторони головного бухгалтера;- унеможливлення забезпечити оперативність даних поза умовами комп'ютерної обробки облікової інформації.

Для дотримання безпечних умов трудової діяльності потрібно систематично проводити інформування членів трудових колективів про можливість нещасних випадків на виробництві та їх недопущення не лише в усній формі, а й на основі візуальних методів (схеми, таблиці, діаграми та ін.).

Реалізація заходів щодо значних зусиль та часу і надалі може бути використана для удосконалення системи облікової та аналітичної діяльності на підприємствах вугільної промисловості.

Література

- 1.Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті : навч. посіб. / І.С. Вовчак. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 354 с.
- 2.Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посіб. / С.В. Івахненко. – 3-тє вид., випр.. і доп. – К. : Знання, 2006. – 350 с.

Савченко В.М.,
к.е.н., професор,
Кононенко Л.В.,
к.е.н., доцент,

кафедра «Бухгалтерського обліку»,
Кіровоградський національний технічний університет

РОЗВИТОК ОЦІНКИ В ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На практиці використовують різні види грошових оцінок, таких як економічні, юридичні, експертні, статистичні, страхові. Оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку, оскільки вона бере участь у формуванні інформації, так саме, як і подвійний запис, рахунки і баланс. При цьому вона передує названим елементам і готує для них дані. За допомогою оцінки надається якісна характеристика господарських явищ, що відбуваються на підприємстві.

У бухгалтерському обліку оцінка специфічна, вона підпорядкована вимогам і принципам обліку, використовує своєрідні методи розрахунків, характерні тільки для бухгалтерії. Оцінка, з моменту створення

підприємства, впродовж всієї його діяльності і до ліквідації, постійно присутня в системі бухгалтерського обліку. За її допомогою визначають величину вкладеного капіталу, ефективність його використання, суму зобов'язань і т. і.

Спостерігається у фаховій літературі наявність суперечливих підходів трактування стосовно оцінки як складової методу бухгалтерського обліку, а також в обліковій практиці відсутність мотивації господарюючих суб'єктів та невідповідність рівня кваліфікації виконавців стосовно дотримання норм ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності стосовно оцінки. Також існують суттєві особливості сільськогосподарського виробництва як виду економічної діяльності, що обумовлюють необхідність їх врахування при дослідженні методології обліку, зокрема оцінки.

Прикладні проблеми оцінки в обліку сільськогосподарської діяльності в Україні суттєво посилились у зв'язку з впровадженням з 2007 року П(С)БО 30 «Біологічні активи». Незважаючи на тривалий час застосування норм викладених у цьому стандарті дискусія все ще триває.

Сутність та функціональне значення оцінки в бухгалтерському обліку постійно змінюється. Перш за все, це пов'язано з його історичним розвитком, розширенням сфери застосування інформації, що формується в системі обліку, з постійним збільшенням аналітичних можливостей самого обліку.

У сучасних умовах оцінка з «технічного елементу» трансформувалась у функціональне завдання обліку, і саме в системі бухгалтерського обліку має знайти відображення. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності характерним є трактування оцінки як процесу визначення грошових сум за якими елементи фінансової звітності мають бути визнані та внесені до балансу та звіту про прибутки та збитки.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку передбачають можливість застосування декількох різних основ оцінки. Суттєві особливості сільськогосподарської діяльності безпосередньо впливають на оцінку активів та результатів сільськогосподарської діяльності.

Проблеми оцінки активів та результатів у сільському господарстві досліджували такі науковці як Чаянов О.В. та його послідовник Кратинів В.Р.. Одна з праць Чаянова О.В. безпосередньо присвячена сільськогосподарській таксації. Предмет сільськогосподарської таксації Чаянов О.В. визначає як науку про методи та способи, що дозволяють на підставі існуючого на кожен момент або очікуваного стану ринкової кон'юнктури визначити у грошових одиницях цінність або вартість сільськогосподарських продуктів або предметів виробничого призначення. Чаянов О.В. відносно предметів сільськогосподарського обороту визначає необхідність визначення таких оцінок:

- у яку вартість обходиться нам той чи інший предмет (за сучасною термінологією - собівартість);
- яку ціну є можливим отримати за той чи інший предмет у разі його продажу;
- як є можливим оцінити сільськогосподарські предмети, що знаходяться у виробничому обороті та не можуть на даний момент бути реалізованими;
- як буде змінюватись оцінка сільськогосподарських предметів у часі.

Чаянов О.В. у визначенні вартості предметів виокремлював з одного боку оцінку за ціною реалізації на момент здійснення оцінки, а з іншого боку – оцінку за очікуваною вартістю майбутнього продажу. Доцільність застосування останнього підходу визначається різким сезонним коливанням ринкових цін. Також він виокремлював оцінку за собівартістю з врахуванням особливостей сільськогосподарської діяльності, зокрема визначення вартості деяких засобів виробництва за ціною аналогу та визначення вартості за виробничим ефектом.

Наведені методичні підходи відповідають сучасним, що викладені в П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Відповідно до Міжнародних Стандартів фінансової звітності характерним є трактування оцінки, як процесу визначення грошових сум за якими елементи фінансової звітності мають бути визнані і внесені до балансу та звіту про прибутки та збитки. Суттєві особливості сільськогосподарського діяльності, зокрема стосовно оцінки біологічних активів знайшли відображення в Міжнародних стандартах і відповідно в Українському ПСБО 30 «Біологічні активи».

Стандарти обліку і фінансової звітності враховують потреби інформаційного забезпечення суб'єктів ринкових відносин в умовах активних товарних ринків, ринків інвестицій і кредитних ресурсів. Дослідження умов діяльності суб'єктів підприємництва агробізнесу Кіровоградської області свідчить про відсутність таких ринків. Відповідно спостерігається негативна тенденція спрощення методології ведення бухгалтерського обліку та спрямування обліку на задоволення лише фіскальних запитів, що зумовлено як об'єктивно (низька мотивація господарюючих суб'єктів на забезпечення відповідності фінансового обліку та звітності вимогам національних облікових стандартів), так і суб'єктивно (низький рівень та неефективність контролю за веденням обліку та формуванням фінансової звітності у відповідності з вимогами національних стандартів). Щодо застосування в цих умовах підходів до оцінки згідно з ПСБО 30 «Біологічні активи» спостерігаються суттєві порушення на що впливає невідпрацьованість інформаційного забезпечення представників облікових служб щодо справедливої вартості, проблематичність застосування для оцінки біологічних активів методики за теперішньою вартістю майбутніх чистих грошових надходжень. Також, для господарств, що обрали загальну систему оподаткування, застосування підходів за П(С)БО 30 «Біологічні активи» до оцінки готової продукції одночасно з формуванням фінансових результатів є проблематичним. Проблема посилюється відповідно до змін до Податкового кодексу з 01.01.2015 року (собівартість як база оподаткування ПДВ тощо).

У фаховій пресі зазначається проблема необхідності забезпечення відповідності вимог ПСБО 30 «Біологічні активи» і потреб складання форми № 50 сг, на якій акцентується увага багатьма науковцями. Це є неабияким, саме тому що фінансова звітність та інформація щодо собівартості окремих видів продукції неспівставні за своєю економічною сутністю. Запровадження фінансової звітності на засадах МСФЗ передбачає та має реалізувати інші цілі ніж інформаційне забезпечення галузевого управління.

Запровадження ринкових механізмів оцінки в бухгалтерському обліку потребує від бухгалтерів наявності специфічних навичок та достовірної інформації про активний ринок того чи іншого видів активів на кожен звітну дату, документальне оформлення процедури визначення ринкової ціни, забезпечення співставності за наявності різних баз оцінки об'єктів обліку.

Література

1. Чайнов А.В. Избранные работы А.В. Чайнова. Оригинальное название: Oeuvres Choiesies de A.V. Cajanov. Vol 6 Издательство: S. R. Publishers Limited Johnson Reprint Corporation Mouton & Co Год издания: 1967. – 300 с.
2. Чайнов А.В. Методы таксационных исчислений в сельском хозяйстве / Чайнов А.В., Крагинов В.Р. –Изд-во Тимеязевская сельськхозяйственная академия, 1924.

УДК 657

Сас Л.С.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Галів О.М.,
студентка спеціальності “Облік і аудит” ОКР “магістр”
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника”
м. Івано-Франківськ

**ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА :
ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ**

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства. Питання обліку операційних витрат у своїх працях висвітлюють Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Верхоглядова, І. А. Гончаренко, М. Б. Кулинич, В. Ф. Максимова, Ю. О. Ночовна, В. М. Олійничук, В. К. Орлова, Т. М. Остапенко, О. В. Романенко, Г. М. Рябенко, І. Б. Садовська та ін.

Облік витрат регламентується НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” та П(С)БО 16 “Витрати”. НП(С)БО 1 дає таке визначення понять “витрати” та “операційна діяльність”:

– витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками);

– операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [1].

Об'єднуючи наведені вище тлумачення, пропонують визначення операційних витрат інші автори. Так, О. В. Романенко розглядає витрати операційної діяльності, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань від здійснення операцій з виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операцій (крім фінансових та інвестиційних), що призводить до зменшення власного капіталу [2]. В. М. Олійничук, Д. І. Шеленко та В. М. Якубів вважають, що операційні витрати – це витрати, що пов'язані з основною діяльністю підприємства та іншими видами діяльності, які не є витратами інвестиційної чи фінансової діяльності [3, с. 178]. На думку Т. М. Остапенко, операційні витрати є суттєвими витратами, тобто такими, що в співставленні з доходами, як правило, формують найбільшу частку прибутку підприємства [4].

Облік операційних витрат передбачає їх реєстрацію на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності з метою подальшого аналізу й прийняття управлінських рішень. Основною метою обліку операційних витрат є повне і своєчасне відображення їх складу та контроль фактичного розміру.

Необхідно зазначити, що ефективний бухгалтерський облік операційних витрат на підприємстві потребує належного нормативно-правового забезпечення.

Нормативно-правове забезпечення обліку операційних витрат – це сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств та кожного підприємства зокрема, які забезпечують повноцінне функціонування та динамічний розвиток обліку операційних витрат на підприємстві [5].

Нормативно-правові акти класифікують за різними ознаками. Думки вчених різняться щодо цього питання.

М. С. Пушкар та М. Т. Цирба нормативно-правове регулювання фінансового обліку в Україні відповідно до МСФЗ розглядають на чотирьох рівнях: законодавчому, нормативному, методичному й організаційно-розпорядчому [6, с. 41].

На наш погляд, варто уваги є класифікація нормативно-правового забезпечення операційних витрат, запропонована В. А. Дерієм, в основу якої покладено п'ять основних ознак, зокрема: види; рівні; місце і роль у регулюванні бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу; обов'язковість виконання; групи [5].

Таким чином, операційні витрати є важливим об'єктом обліку на підприємстві. Належний облік операційних витрат вимагає детального вивчення їх складу, здійснення оцінки та визнання, а також постійного моніторингу нормативно-правового забезпечення.

Література

1. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/>.
2. Романенко О. В. Доходи і витрати операційної діяльності: економічна сутність, склад та інструментарій обліку / О. В. Романенко // Формування ринкової економіки. – 2011. – № 25. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/.../Romanenko...>
3. Олійничук В. П. Фінансовий облік: [навчально-методичний посібник] / В. М. Олійничук, Д. І. Шеленко, В. М. Якубів // – Івано-Франківськ: “Тіповіт”, 2011. – 441 с.
4. Остапенко Т. М. Класифікація витрат підприємства / Т. М. Остапенко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 238-246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13otmkrp.pdf>.
5. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств / В. А. Дерій